

Postani, što jesi, što znači, budi svagda i u svim prilikama što više čovjek, a slaže se s tim i Fichteov zahtjev: ispuni svoju, naime ljudsku dužnost — izvrši svoje odredjenje, svoj ljudski poziv. Smisao je kategoričkoga imperativa, kako ga je sam Kant istumačio: poštuj čovječnost u sebi i radi svagda tako, te ti čovječnost ova ni u tebi ni u drugima ne bude vrijedna samo kao sredstvo, nego da ti bude sveta i kao cilj života. Ovakav pogled na cjelokupni život ljudski u dva smjera vodi k ograničenju ekonomskoegoističnih faktora. Ponajprije s obzirom na duh rada. Društveni život, a osobito u kulturnoj sferi, nužno traži diobu rada; uslijed toga na svakoga čovjeka otpada jedan dio, jedna vrst rada, te nastaju razlike u zvanju i zanimanju. Okupiran poslom svojim pojedinac čovjek lako bi postao jednostran, te bi se znao i izgubiti u njem, ne nalazeći cilja preko njega. Da se pak to ne dogodi, da čovjek ne postane stroj i samo orudje (sredstvo) društvenoga života, što se svakako ne tiče samo »birokrata« nego i drugih zvanja, pa i gospodarskih, potrebno je, da rad bude svagda rad cijeloga čovjeka. To su u posljednje vrijeme naglasili Kerschensteiner, Förster i dr. U svakom radu mora biti »duše«, ni u običnom svagdanjem poslu ne smije manjkati duh vječitoga nam i svima zajedničkoga poziva: biti čovjek. Poznati crnački pedagog Booke Washington postavio je, kako F. W. Förster spominje, svojoj školi parolu: Ne ćemo da ljude učinimo stolarima, nego stolare ljudima, — a na drugom mjestu kaže: Ne može svaki čovjek izvršiti nešto neobično, ali svaki može obično vršiti u neobičnom duhu. Tim je kazano, veli Förster, da rad treba da je nadahnut iz cijela čo-